

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בהעלותך

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים פרשת בהעלותך

- א ..... וקדשתם היום ומחר - 'קבלת התורה' במחרת החג
- א ..... במראה אליו אתוודע - התגלות הבורא דייקא מתוך החשיבה
- ב ..... מקשה תיעשה - עיקר חשיבות התורה והעבודה הבאה מתוך קושי ויגיעה
- ד ..... ה' תקצר - חוסים בצל ה' דאנה מנין
- ח ..... להפסיק בין פורענות - המקבל ייסורים באהבה ממתיק אותם
- ח ..... את משמרת ה' שמרו - עבודת ה' כפי רצונו ית'
- ט ..... מבקשי ה' - במעלת ההשתוקקות
- י ..... אנא א-ל נא - כוחה של תפילה בתחנונים
- יב ..... הטוב והמיטיב - להיות מיטיב לישראל ולהביט עליהם בעין טובה
- יג ..... הוה זחיר - משנה זהירות בבין אדם לחברו ובפרט בענין הדיבור
- טו ..... אין שמחה בתורה - עסק התורה מתוך שמחה ובפרט ביום השבת

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

באר הפרשה - בהעלותך

לקראת שבת היו נוסעים לרבי והיו אומרים כנ"ל 'עם איז נאך שבועות', מקור לזה הראה המהרש"ם מבערו'אן זצ"ל בתשובות רדב"ז (ח"ו סימן ב' אלפים קע"ח) המביא את דברי הגמרא (יומא כא:): שהיו מגביהין השלחן לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדרו (שנשאר הם כביום הנחתו), ומשמע דבכל הרגלים היה כן, והנה בשלמא בפסח וסוכות עשו כן בשבת שבתוך הרגל, אבל ב'שבועות' שאינו אלא במשך יום אחד היה השבת חל לאחר הרגל ואם כן מה שייך להראות את הלחם לעולי רגלים בשבועות, אלא ע"כ, שהיו עולי רגלים ממתינים עד אחר השבת, נמצא שכל ענין החג עדיין בתקפו עד אחר השבת.

במראה אליו אתוודע - התגלות הבורא דייקא מתוך החשיכה בפרשתן (יב ו), 'במראה אליו אתוודע', ביאר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (מאמר יחזקאל עמ' קט), עיקר ההתקרבות אל השי"ת הוא דייקא על ידי מניעות ועיכובים - ובהתגברות האדם עליהם יתקרב ביותר אל ה'. ומרומז בעשיית ה'מראה' [שפיגע"ל], שנוטל האומן זכוכית שהיא זכה וברה, ואפשר לראות דרכה את כל הנעשה לפניו, ומדבק בה חתיכת כסף צרוף ועל ידי זה נהפכת הזכוכית ל'מראה', ונמצא שהסתרה החוסמת בעד ראית האדם היא המביאה לאומן שתיעשה תכליתו ומטרתו. וזה במראה - כמו מראה החוסמת, כן אליו אתוודע - בזכות הקושי

וקדשתם היום ומחר - 'קבלת התורה' במחרת החג

עומדים אנו בשבעת ימי התשלומין לחג השבועות, אשר הם המשך החג, ועדיין השערים פתוחים, כל מי שעדיין לא 'קיבל' את התורה יבוא ויכנס, בי עדיין הארת החג מתנוצצת ומאירה. וכך איתא בתוס' (הגינה ט. ד"ה תשלומין) שאף שבשאר ימים טובים נחלקו בגמרא האם כל ימי התשלומין להביא עולת ראייה הם תשלומין דראשון או שכל יום יש בו חיוב לעצמו, מ"מ בימי התשלומים לשבועות כולי עלמא מודו שהם תשלומים ליו"ט עצמו (עיי"ש), והרי שפשיטא שנמשך עדיין עיצומו של יום.

חידוש נפלא מצינו ב'חק יעקב' (או"ח סי' תעג סק"א) שכתב שמי שלא בירך ברכת 'שהחיינו' בחג השבועות כי נאנס או ששכח וכיו"ב שיבול לברך שהחיינו בכל שבעת ימי התשלומים, ואף שעתה יום חול הוא מ"מ יש בו מקדושת החג (ופקפק בדבריו המהרי"ל דיסקין זי"ע, אך אף לשיטתו ניתן לקיים את מצוות הקבלת פני רבו ברגל (ר"ה טו:)) כל שבעה, הרי לך שלכו"ע יש בימים אלו ענין החג עצמו".

ידוע שאמרו צדיקים שבת 'נאך' שבועות - 'נאך' שבועות (- שבת הבאה אחר חג השבועות היא עדיין שבועות, כי תיבת 'נאך' פירושה 'אחרי' ועוד). וב'אור גדליהו' מביא בענין 'שבת אחר שבועות', שהרבנים שבין חסידיו ששארטקוב הוכרחו להשאר בעירם בחג עצמו, ורק

א. סיפר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע משל לאחד שהתאוה תאוה - לשתות יין יקר ומשובח, אלא שלא היו די מעות בידו כפי מחירו הגבוה של אותו בקבוק, לאיך גברה עליו תאוותו, על כן טרח ונתייגע רבות להשיג את הסכום הנדרש, מכר כמה מכלי ביתו והוסיף ללוות ממון הרבה מחבריו, שכיניו וידידיו, עד שבס"ד הגיע לסכום הנדרש וקנה בעדו את היין הטוב, משם פנה למלאכת השתיה, עד שנתבסס והשתכר, והנה מדרך השיכורים לקיים מה שנאמר 'חיל בלע ויקיאנו'... ואף הוא הרגיש בנפשו צורך נורא להקיא את כל תכולת מעיו, אך לפתע 'תפס את עצמו' וחשב, הן כה הרבה טרחתי עד שהגעתי 'אל המנוחה ואל הנחלה' ואף השקעתי בו דמים מרובים תרתי משמע, וכי ברגע אחד אקיא את הכל חוצה בלא שיבלע בדמי... והתאפק בכוחות על אנושיים שלא להקיא.

סיים הרה"ק ואמר, כמה יש להתעורר לענין הזמנים הגבוהים בהם האדם קונה קניינים רוחניים, והוא משקיע מדמו וחלבו לקנותם - כמה עליו להזהר ולהשמר שלא 'יקיא' אותם חוצה, אלא יחזיק בהם בגבורה כדי שישארו אצלו. ועתה, כשעברו עלינו ימים גבוהים ונעלים, מ"ט ימים מקודם מתחילים למנות מתוך השתוקקות להגיע להאי יומא, בל 'נקיא' אותם בלא שיותירו בנו רושם טוב לכל השנה כולה.

באר הפרשה - בהעלותך

גדול של המנורה (ויתפרש תיבת 'מקשה' תיעשה המנורה, מלשון 'קושי'), וכן בכל ענין שהאדם מייגע עצמו - לפי היגיעה יתרבה האור כמו שאמרו רז"ל (מגילה ו:): 'יגעת ומצאת - תאמין' (ליקוטי הרי"ם בפרשתן)³.

מקשה תיעשה - עיקר חשיבות התורה והעבודה הבאה מתוך קושי ויגיעה

איתא במדרש (רבה טו ז) בפרשתן על הפסוק (ח א) 'בהעלותך את הנרות', אמר רבי חנינא, אמר הקב"ה, עיניים שיש בכך יש בתוכן לבן ושחור ואין

וההסתרה, כשמרגיש כי הכל סתום וחסום בפניו, אז אז יראה אליו הקב"ה².

ובמרומו בפרשתן (ח ד) 'וזה מעשה המנורה מקשה תעשה אותה', ולכאורה קשה מה ענין פסוק זה המדבר מ'עשיית המנורה' לפרשה זאת המדברת מהלכות הדלקת הנרות (ועשיית המנורה כבר נאמר בפר' תרומה - ויקהל). ומבאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי אדרבה, כאן גילתה תורה אופן נעלה ביותר של 'הארת המנורה', כי דייקא מזה ש'נתקשה משה במעשה המנורה' (במד"ר טו י), מזה עצמו נעשה אורה היותר

ב. בפרשתן (יא א), 'ויהי העם כמתאוננים' וגו'. ביאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (בהעלותך תר"ע, ד"ה באופן אחר) על פי מה שפירש הבעש"ט הק' זי"ע בדברי המדרש (ויק"ר יא ט) על הפסוק (תהילים מח טו) 'כי זה אלוקים אלוקינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות' - 'עלמות פאלין עולמתא', ש'על מות' נדרש מלשון 'עלם' ותינוק, וביאר הבעש"ט הק' בדרך משל, לאב הרוצה ללמד את בנו התינוק ללכת, הרי הוא מעמידו לפניו, וכשהתינוק מתקרב אליו מתרחק האב מעט לאחוריו, וכל זה כדי שיהלך הקטן עוד כמה פסיעות, והנה, מי שאינו 'בר דעת' נדמה לו שהאב מתרחק מבנו ואינו מראה לו אהבתו, אך באמת אין כאן 'יחוק' ו'הסתר' אלא הרי זה לטובת הבן שיתרגל ללכת. כיו"ב הקב"ה מתנהג עמנו, כשברצונו להרגיל אותנו ללכת לעלות ולהתעלות (בעבודת ה' או בכל ענין) אזי 'תרחק' מאתנו ויסתיר פניו, ובאמת, אין זה אלא לטובתו השלימה כדי שיתחזק האדם לעבוד את השי"ת אף מתוך 'הסתר' וקושי. ביסוד זה מבאר ה'שם משמואל', שבהיותם במדבר זכו בני ישראל להתגלות אלוקית כשאינם צריכים כלל לעסוק בענייני עולם הזה, כל מאכלם היה 'לחם מן השמים' שכולו רוחני, ואף שמלתך לא בלתה מעליך ולא חסר להם מאומה. ברם, לא זו היא תכלית הבריאה, שהרי חיים כאלו כבר עברו על כל נשמה בטרם שירדה לזה העולם, והייתה אז מתענגת על זיו השכינה, מה עשה הקב"ה הורידה לזה העולם, כשתכליתה הטוב לחיות בעולם הגשמי הלזה ולהתעלות לקדושה. ולכן העלם הקב"ה לארץ ישראל, כדי שיחרשו את השדות, יזרעו ויעסקו בעניינים גשמיים, ואעפ"כ יהיו כל מעשיהם בכוונה טובה. ומכיוון שרצה הקב"ה להכינם ולהרגילם לקראת עבודה כזאת בעודם עתה סמוך לארץ ישראל, על כן התרחק מהם מעט בכדי ש'יבואו בכוחות עצמם' כדוגמת התינוק ההולך ובא לקראת אביו. ובזה מפרש מה שנאמר מקודם (י לג) 'וארון ברית ה' נוסע לפניהם', שלא נאמר 'בתוכם' אלא 'לפניהם' בריחוק מעט לרמז על התרחקות השכינה כביכול. אמנם בני ישראל לא הבינו פעולות ה' ואת הכוונה האלוקית אלא הרגישו שהוא מתרחק מהם על כן 'ויהיו העם כמתאוננים'. ומסיים השם משמואל וז"ל, וזה לימוד לצעירים שמתחילים לעבוד השי"ת בהתלהבות, ואח"כ נופלים מעט ממדרגתם, וזאת היא מן השמים שלוקחים מהם העזר האלוקי, כדי שבכוחות עצמם יעבדו את השי"ת, וכל המניעות הם ג"כ מן השמים, וצריך כל אחד לידע זאת, שלא יפול בעצמו ויחזק את עצמו לעלות מעלה מעלה, והבן, עכ"ל.

ג. סיפר אחד מגדולי ראשי הישיבות שבדורנו, כי בשנות בחרותו למד בישיבת 'קול תורה' בעיה"ק ירושלים, באיזה תקופה חל בו רפיון בתורה ועבודה ובכל העניינים, ובא עד שערי משבר ל"ע. ולא ידע להשית עצות בנפשו, בצר לו פנה אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל ששימש שם כראש ישיבה, ותינה צערו בפניו, נענה אליו הגרשז"א האם ראית פעם חייט בעבודתו, בגשתו לתפור בגד נאה ומהודר הרי הוא נוטל חתיכת בד היקרה עד מאד, יקח סכין ומספריים, ויחתוך את הבד לגזרי גזרים, לחתיכות קטנות עם גדולות, ישרות עם עקומות, והעומד מן הצד יחשוב כי לא חייט עומד לפניו אלא משחית בדים שאין לו סיג ושיח בתפירת בגדים, ויגער בחייט מה מעשיך, יענה לו החייט המתן נא מעט, ואכן כעבור זמן יראה כי לפתע יצוץ כנגדו בית יד, ולאחמ"כ בית הצוואר, וכו' עד שיראה לנגד עיניו בגד שלם נאה ומהודר, אמר לו הגרשז"א אמור לי בחור, וכי היה בידי החייט לעשות בגד שלם מבלי שיחתוך מקודם את הבד לגזרי גזרים, פשיטא שלא, כך נמי בגד זה הנקרא 'אדם גדול' אינו נבנה אלא על ידי נפילות וחתיכותו לשברי שברים, ומשם דרכו סלולה לעלות ולהתעלות.

באר הפרשה - בהעלותך

ג

תראה את ה' יתברך. ולא תאמר שחפץ הקב"ה יותר בזמני אורה, כי 'הקב"ה שכולו אורה אינו נצרך לאורה שלכם'. אמנם לעבודתנו בזמני החושך הינו כביכול נצרך ונצרך, כי עבודה כזו - מתוך חושך ענן וערפל אין לו להקב"ה מהמלאכים דרי מעלה, כי אם מאתנו דרי מטה.

בה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, וז"ל. 'החסידים המה מרוחקים בעצמם - שלפי דעתם רחוקים הם מהשי"ת, ותשוקתם להיות להם הרגש התעוררות והתלהבות לעבודה, וזהו שמות, כי שמא יש רצון מן השמים לעזור אותם בחשיבה' (ליקושי הרי"ם תוריע).

ובך איתא במדרש בפרשתן (רבה טו ח) על ענין הדלקת נרות המנורה, וכי צריך הקב"ה לאורה שלנו, והרי כתיב (תהלים קל"ב) 'גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר כחשיבה באורה' ומדוע ציונו 'בהעלותך את הנרות', ומבאר המדרש על פי משל (עיי' בהערה), שאכן

אתה רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור, ומה אם עיניך שיש בתוכן שחור ולבן אין אתה רואה אלא מתוך השחור, הקב"ה שכולו אורה הוא צריך לאורה שלכם.

מבאן למדו צדיקים (כע"ז ב'שפתי צדיק' בפרשתן) 'ארחות חיים', כי הנה לא כל העתים שווים, פעמים שמרגיש האדם אור בהיר בשחקים - כאותו לבן שבעיניים, כי אור ה' זרח עליו, ועל מי מנוחות ינהלחו הבורא הן ברוחניות והן בגשמיות, לאידך, פעמים שהוא מרגיש כי עולמו חשך בעדו כאותו שחור שבעיניים, ומכל צד באים עליו צר ומצוק לייסרו, מצד יצרו הרודף אחריו, או מצד מצוקה גשמית, ויש הטועים ואומרים שעיקר עבודת וחשיבות האדם הוא בזמנים שאור ה' מאיר עליו, ולא כשאור וחושך משמשים בערבוביא, וק"ו בעת שהפך כולו לחושך. לזה בא רבי חנינא ואמר אין אתה רואה אלא מתוך השחור - דייקא מתוך השחור

ד. העצה היעוצה לכל איש ישראל, לעמוד ולהתחנן לפני הבורא שיזכהו להתקרב אליו, וכה אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע (עיי' לקט אמ"ק בהעלותך ד"ה וכי תבואו מלחמה, מהר"י תרמ"ו), שבקרבן מנחה נאמר (ויקרא ב ב) 'וקמץ... והקטיר הכהן את אזכרתה' והיינו שע"י 'קומץ' זה ייזכר המקריב לפני ה', וכמו כן בקרבנות מן הבהמה היה 'הדם' לאזכרה, אך כ"ז לא היה לנו אלא בזמן שביהמ"ק קיים, אך כהיום שאין לנו לא עולה ולא מנחה במה יעלה זכרונינו לטובה לפני הקב"ה, אלא כדכתיב בפרשתן (י ט) 'כי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה', ופירש המהר"י ש'הצר הצורר' הכוונה על 'יצרו של אדם' שהוא צר ומיצר לכל, מה יעשה האדם ויינצל מפתויי ואונסי היצר להדיחו מעל ה' - והרעותם, עליו לזעוק ולהריע להשי"ת, וישתפך לפניו בתחינה ובבקשה, ויזעק לפניו, אב הרחמן, עמוד על ימיני וסמכני, וכוף את יצרני להשתעבד לך, ואל תביאני לא לידי ולא לידי... ובוזה ונזכרתם לפני ה', ויעלה זכרונו לפניו לטובה.

ה. היטב הגדיר זאת רבינו ירוחם ממיר זצ"ל, שיש בני אדם הסבורים שמטרת ביאתם לעולם היא לעסוק בתורה ומצוות, ואפילו כשהדבר עולה להם בקושי עדיין חובתם מוטלת עליהם, אך האמת היא להיפך, וכמו שנאמר (איוב ה ז) 'אדם לעמל יולד', דייקא לאותו עמל ויגיעה נולד האדם וירד לעולם הזה, ועיקר תכליתו לעסוק בתורה ועבודה מתוך יגיעה (דעת חכמה ומוסר, ח"ב עמו' קכב).

ו. ב'ספר החיים' (ספר זכויות פ"ו) הביא רמז פלא נרמז בצורתה של האות 'צדיק', כי היא בנויה מהאות 'נון' ועליה אות 'יוד', והיינו כי הנון תרמוז על הנפילה (עיי' ברכות ד), ואף לינופלי זה יש תקנה אם יטה שכמו לסבול על גוו את האות 'יוד' (הרמז ליהודי ויהדות), כלומר לסבול עול היהדות - בתורה ומצוות מהיום והלאה, בזה ייקרא 'צדיק'. ולא יאמר הן אבדתי - כבר פרקתי מעלי מעט עול תורה ומצוות, א"כ אפרקנו לגמרי, אלא יטה שכמו לסבול מכאן ואילך. ורק 'פריקת' בהמה באה ע"י הורדת המשא, אבל יהודי צריך להרבות במשא (עד כמה שידו מגעת).

ז. ובאמת כבר אמרו חז"ל (אדר"ג ג ו) 'שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריווח'. עוד אמרו (שהש"ר ח יד) אחד הלומד בצער נוטל אלף, שלא בצער נוטל בשכרו מאתיים, ואיזה שוטה ירצה לאבד מתן שכר נצחי לעולם הבא כנגד צער חולף בעולם הזה.

ח. וז"ל המדרש, למה הדבר דומה למלך שהיה לו אוהב (איש מפשוטי העם), אמר לו המלך, תדע שאצלך אני סועד, לך ותקן לי (סעודה). הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט, מנורה של הדיוט, ושולחן של הדיוט. כיוון שבא המלך באו עמו שמשין שסיבבו מכאן ומכאן מנורה של זהב (להאיר ולכבוד) לפניו. כיוון שראה אוהבו את כל הכבוד התבייש

באר הפרשה - גהעלזותך

אלא א"כ הוא 'סותר על מנת לבנות במקומו', והקשו בגמ' (שבת לא:), שהרי כל איסורי שבת ממלאכת המשכן נלמדו, ואת המשכן היו 'סותרים' על מנת לבנות שלא במקומו, שהרי היו מפרקים את המשכן על קרשיו בריחיו ואדניו על מנת להעמידו במקום אחר - בהניעם למקום הנייתם החדש. ומתרצים בגמרא 'שאני התם, כיוון דכתיב על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו - בעל מנת לבנות במקומו דמי'.

את עומק התירוץ ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"ג כב) דמכיוון שנסעו רק על פי ה' והיו סמוכים ובטוחים עליו בביטחון גמור - שישמרם מכל נחש שרף ועקרב באותו מדבר גדול ונורא, ונחשב להם כמי שהם נתונים בידי הבורא יתב"ש הן בנסיעתם הן בחנייתם, ולא ייחשב להם כמי שהם נוסעים מרעמסס לסוכות ומסוכות לאיתם, כי אינם נוסעים ממקום למקום... רק 'באותו מקום' הם שוהים מתחילה ועד סוף - בצל הבורא יתב"ש. אין באן לא סוכות ולא רעמסס, לא איתם ולא רפידים, אבל יש

הקב"ה הוא בעל הבירה והוא בעל האורה, אלא שנחת רוח תבוא לפניו כשקרוצי חומר יביאו משלהם כפי שידם - יד כהה משגת, כי זה יעלה לפניו לריח ניהוח^ט.

ומבאן, יענה כל חר וחר וחד ליצרו שבא לפתותו ולומר לו - אין זה מן הראוי כי שפל ונבזה כמוד יעבוד את ה' הגדול הגיבור והנורא, המתן נא, אולי עוד יחוס עליך הבורא ויביא עליך זמני אורה, אז תזכה להתעוררות והתלהבות לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש, ואז יהא יאה ונאה שתעבוד את אלוקיך, כי באמת אדרבה ואדרבה, אין לך שעת רצון יותר מזו, ויותר חפץ הקב"ה בעבודת האדם כשהוא מרוחק, ולא עוד, אלא שעליו להודות לו יתב"ש, כי כבר אמר הנביא (ירמיהו לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי' - על ידי הריחוק מה' מתקרבים אליו מאד.

היד ה' תקצר - חוסים בצל ה' דאגה מנין

בפרשתן (ט ב), 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. הנה, הלכה פסוקה היא שאין ה'סותר' בשבת חייב

(להציע לפני המלך את כליו) והטמין את כל מה שהתקין לו שהיה הכל (כשל) הדיוטות. אמר לו המלך, וכי לא אמרתי לך שאצרך אני סועד, למה לא התקנת (הכנת) לי כלום. אמר לו אוהבו ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך, ונתביישתי והטמנתי כל מה שהתקנתי לך - שהיו כלי הדיוטות. אמר לו המלך, חייך שאני פוסל את כל כליי שהבאתי, ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך, עכ"ל. וכלומר, כי כלי זהב ומשכיות חמדה יש למלך די והותר בביתו. ואיננו נצרך ל'טובותיו' של רעהו הפשוט שיפאר שולחנו בכגון דא, ומה חסר בבית המלך - אותם כלים פשוטים שמציג האיש הפשוט אחר שנתייגע להשיגם לפי כוחותיו.

כיו"ב הוא לגבי כל עניני עבודת האדם, אין הקב"ה דורש ומבקש מאדם מדרגות יראה ואהבה כשל המלאכים כי מזה יש לו די והותר למעלה למעלה... ובכלל אין הקב"ה נצרך ל'טובותינו' שנעבדו ונפארו בכלים מפוארים - במדרגות גבוהות באהבה ויראה יותר ממדרגתו - כראוי לבית המלכות, כי אין לו חפץ אלא ב'כלים' שלנו - התגברות על היצר על הקנאה ושנאה ושאר תאוות הלב הן וכיוצא בהם...ומזה בא תענוג ונחת רוח לפניו.

ט. יש להוסיף מה שאמרו להמליץ - מאי טעמא אמרה תורה להניח תפילין על הידיים, ומדוע דייקא על יד כהה השמאלית, אלא, שלא הרי הידיים כהרי העיניים ואוזניים וכו', כי אף שגם מהם יש לאדם שניים מכל אבר, מכל מקום בכוחם ובפעולתם שווים הם, כי שמוע ישמע הן באוזן ימין הן באוזן שמאל ללא כל חילוק. כמו כן ב' העיניים שווים הם. ובזה נשתנו הידיים, כי עיקר פעולותיו עושה האדם ביד ימין ואילו ידו השמאלית 'יד כהה' היא, חלשה ורפה יותר מן השנייה. לזה נצטוונו בבואנו להניח תפילין שהיא 'דביקות בבורא יתב"ש' להניחם דייקא על היד כהה, להורות כי דייקא מהחלשים, ומזמני הנסיון והחשכה, שם היא עיקר דביקות הבורא, ושם יתגלה 'יחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם'.

י. כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע במכתב (נדפס בבית אברהם, מכתבי קודש איגרת לג [מכתב תנחומים]): ...ואזכיר לך מה שאמר לי הרה"ק זצ"ל מאמשינאו אחר פטירת אאמו"ר זצלה"ה אמרו ז"ל 'סתירת זקנים בנין', והרי הקב"ה נקרא עתיק יומין, סתירתו בוודאי בנין טוב...

ולכאורה גם בזה יקשה, דאינו סותר על מנת לבנות במקומו... אמנם לפי הנ"ל, מבואר היטב, דאחר שמאמיין בכל דבר שהוא על פי ה', הרי הוא מוצא במקומו - בתוך הצרה את הטובה הטמונה בה...

עת נישאים אנו על כפיים כביכול - בידי הקב"ה אב
הרחמן יי.

בעי"ז ביאר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע את הכתוב
בפרשתן (יב ה) 'ותמונת ה' יביט', שבכל 'הבטה'
לא יראה אלא תמונת ה' (יביט בנמטריא שם הוי"ה ב"ה, עם
האותיות והתיבה), כלומר, שבכל עניין מענייני עולם ראה
את ה' - שהוא עשה ועושה את כל מאורעות ומקרי
העולם (הובא בליקוטי יהודה בפרשתן) יי.

ובך אמר הקב"ה בפרשתן (יא נג), 'ויאמר ה' אל משה
היד ה' תקצר...' וכמי שאומר לבני ישראל 'הסירו

כאן מסע אחד ארוך כשהם חוסים 'בצל כנפי השי"ת'.
נמצא, שאין ה'סתירה' וה'בנין' אלא באותו מקום, ושפיר
הוי סותר על מנת לבנות במקומו - כי חנייתם הקודמת
הייתה בצל כנפי השכינה וגם חנייתם הבאה תהיה שם יי.

וללמדנו לדורות עולם, שזוהי דרך הישרה בדרכי
האמונה - להיות בכל עת ובכל שעה חוסים
בצלו הגדול של אבינו שבשמים, ולא להרגיש כי
'נישאים' אנו גם בידי פלוני ואלמוני, כי פלוני הבטיח
לי 'הלוואה' ומשנהו הבטיח לסייע בעדי בנישואי הבן
והג' יסדר לי 'קשרים' במקום (משרד) פלוני, אלא בכל

יא. וביאר בדרך משל לאדם הנוסע בדרך ארוכה, ועל אם הדרך שואלים אותו מפעם לפעם 'איה מע"כ שוהה בזו
העת' הרי הוא עונה במקום פלוני אני עומד, לאחמ"כ יענה ויאמר במקום פלוני... עתה הנני לצד עיר פלונית,
ועתה אני בפרשת דרכים זאת וזאת. משא"כ אם ישאלו על ה'תינוק' הצריך לאמו ויושב בחיקה - יענו בכל עת
'התינוק נמצא כעת בחיק אמו' - היכן שרק תעמוד מרכבתם. כיו"ב לגבי המאמין בה' ושם כל מבטחו ומשענתו בה'
הרי הוא כמי שנמצא תמיד בחיק אביו שבשמים. בזה יובן שפיר שאף במדבר נחשבו בני"י בכל עת כשרויים בידי
הקב"ה, וסתירת המשכן וגם בניינו באותו מקום, והם סותרים על מנת לבנות במקומו - על פי ה' יחנו על פי ה' יסעו.
יב. וכבר כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' (נת"ש מכתבי קודש, מכתב רכ, ובהערה שם) וז"ל. בהיותי ל"ע בבית החולים בעיתים
הקשים ביותר, חייתי ממאמר חז"ל שאמרו 'הקב"ה מראשותיו של חולה', והרגשתי כי 'כותל המערבי' שאמרו
חז"ל (שמו"ר פרשה ב, ב; מדרש שוח"ט תהלים יא) שלא זזה שכינה ממנו הרי בחי' זו לי מראשותי, וזה נתן לי כח להתגבר
על כל המצבים.

ידוע ה'מעשה' שהביאו בעלי המוסר ביהודי שהלך בדרכו במדבר שממה, במקום ציה וצלמוות, והנה רואה הוא
סימני פסיעות בסמוך לפסיעותיו, נבהל ונשתומם שאל היהודי מה טיבם של פסיעות אלו, השיבוהו מן השמים
שהקב"ה בכבודו ובעצמו צועד לידו, וישמח האיש ויעלוז לבו עד מאד.

לפתע ראה מרחוק היאך שאריה מתקרב אליו, ובאותו רגע הבחין כי כעת יש רק פסיעות של אחד המהלך,
וירא מאד לנפשו בחשבו כי עזב אותו ה', ויזעק - קלי קלי למה עזבתני - אבי שבשמים הצילני מידי אריה טורף
ושואג זה, אך אז שמע שוב בת קול מן השמים שביארו לו 'עד עתה הלך הבורא כביכול לצדך, אך בעת הצרה -
משקרב האריה, נטל אותך הבורא עליו, ולכן אינך רואה כי אם סימני פסיעות של אחד...'

והנמשל מובן, לאלו המהלכים בדרכם הארוכה והחשיכה בתוככי עולם הזה, ולרגע נדמה להם כי עזבם הקב"ה
ח"ו, וכביכול הם מהלכים לבדם במעבה החשיכה והבלבול... ובאמת, ידעו כי דייקא אז הינם נישאים על כפי הקב"ה
וה'פסיעות' הינם כביכול של בורא עולם לבדו - ואינם לבדם כלל וכלל, כי לא יטוש ה' את עמו, ואדרבה, המהלכים
במקום קושי והסתר אינם מהלכים בכוחות עצמם אלא נישאים בידו דקוב"ה.

יג. כעין זה כתב השל"ה הק' (בהעלותך דרך חיים תוכחת מוסר יב) וז"ל. 'על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו' (ט יח). ואחר כך
כתיב (שם כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה, יאמר
'אם ירצה השם' או 'בעזרת השם'. למשל, בלכתו בדרך יאמר, 'הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום
פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה'. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח, ויאמר 'הנה בעזרת השם יתברך באתי
הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה'. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו,
ובשעת מעשה, ככה בכל פעולתיו. עכ"ל.

יד. כתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע לבאר בקרא בפרשתן (י לב) 'והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו
לך', כי הטוב ההוא אשר ייטיב - עיקר הטובה היא שיהא ה' עמנו 'שישרה שכינתו בתוכינו', ולהאמין בכל לב
כי תמיד ה' עמנו בכל מצב שהוא.

באר הפרשה - גהעלזתך

במאומה^{טו}, מה גם שאין 'כח' אפילו בידי בריה אחת בעולם להועיל לו או להזיקו להרוויחו או להפסידו לקרבו או לרחקו - אם לא הכריז בן ה' בורא שמים וארץ".

יש שרמזו (עי' שבט מוסר פ"ו) בדברי הגמרא (סנהדרין קו): על דואג האדומי 'אין תורתו של דואג אלא מן השפה ולחוץ', כי אדם העוסק בתורה ועדיין חרד ודואג כל מיני דאגות ברוח ובגשם, בפרנסה או בשאר צרכיו"ח, הרי זה אות וסימן שכל תורתו אינו אלא היציגנית. כי התורה תכנים בלב העוסקים בה אמונה תמימה בהקב"ה, וממילא יסורו ממנו כל דאגה יגון ואנחה, ולא ידאג

דאגה מלבכם^{טו} - כי אב גדול לכם בשמים והוא דואג לכל מחסורכם... וידע כל פעול בכל עת שתעלה על לבו איזו דאגה קטנה או גדולה - בענייני רוח וכ"ש בענייני גשם - להתיישר בדאגותיו - מה יעלה בגורל פרנסתי הבאה לידי 'למחצה לשליש ולרביע לא שמענו'... מה יהא בגורל ה'שידוכים', רפואות וישועות, כיצד אפטר מאותו פלוגי המקפח פרנסתי ומאלמוני המדבר עלי סרה בכל עת מצוא. כי כך עלה ברצונו הפשוט של בורא עולם שיאמינו בו בניו ויבטחו עליו, ומתוך הכרתם שאין ביכולתם לעשות דבר קטן כגדול מבלעדי עוזו ועזרתו תוסר מהם כל דאגה יגון ואנחה, ויהיו חייהם בשלוות הנפש ומנוחת הדעת, כי לא תועיל דאגתם

טו. כתיב בפרשתן (יא ד) 'והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאווה', כתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בפרשתו) פירש שרק הערב רב התאוו ולא בני ישראל, כיון דאין שייך תאווה בבעל אמונה, כיון שבכל דבר שחסר לו הרי הוא אומר מסתמא איני צריך לזה דאל"כ הלא אני אומר ומברך לו יתברך 'העושה לי כל צרכי' ואם באמת הייתי צריך את הדבר הזה בוודאי היה לי אותו (עכ"ל).

וביאר עם זה המשך הפסוקים 'וישובו וישובו בני ישראל' וקשה למה בכו הם (בני ישראל) אם לא התאוו כלל כנ"ל, ואלא הפירוש הוא שבכו ועשו תשובה על חסרון האמונה, על דרך שכתבו בספרים שהרואה את חברו עובר עבירה יבין שגם בו יש שמץ קצת מעבירה ההיא (ולכן הראוהו כן מן השמים), וכשראו בני"י את חסרון האמונה הנמצא בקרב הערב רב, עשו תשובה בעצמם על כך.

טז. גם הם יודעים כי אף הנראה כרעה אין בה אלא טובה מסותרת, שבעזהשי"ת בקרוב תתגלה הטובה שבה, בדרך רמז פירשו מה דאיתא (סנהדרין כב.) שאין משתמשים בשרביטו של מלך, כי הנה 'שרביטו' אותיות 'ישר טוב', כי כל מעשי הקב"ה הם בתכלית הישר והטוב, ואף כשאין זה נראה לעיניים אלא להיפך עדיין אנו מאמינים שהכל 'ישר וטוב', אמנם כל זה אינו אלא בינו לבין המקום, אבל חלילה לו לאדם להרע לרעהו מתוך 'טענה' שהטובה טמונה ברעה שהוא גומל אותו ובקרוב תצא הטובה לאור, וע"ז אמרו שאסור להשתמש ב'שרביטו של הקב"ה ולעשות מעשים שאינם ישרים וטובים, אלא חובתו בעולמו היא כמאמר הכתוב (דברים ו יח) 'ועשית הישר והטוב'.

יז. הרי לפניכם 'שיר' (בחרוזים - גראמען) שחברו בצעירותו הגה"ק הסטייפלער זי"ע, וז"ל. בשעה שהעולם, רובם ככולם, יתנו עמילם, וכל שכלם, לעבוד ולטרוח, לעשות להרוויח, רגע לא ינוח, לכל צד פוסח, ודעתו תזוח, לנגוח ולנדוח, ויש גם לרצח, בשביל דמיון פורח, וסופו מוכיח, כי לא יצליח, וכל פגע וחוח, את רוחו ירתיח, יריע אף יצריח, ולא ימצא מנוח, עד שהאם יפוח, ותשב הרוח.

בה בשעה, נפשו הנשאה, של הבוטח, תדיר שמח - בטחוני בצורי, הוא אוצרי, את האתר שוכח, ומהשתדלות בורח, ולא יעמול לרוח, להיות לוקח, מה שכבר נשלוח, מהבורא המשגיח. והוא הבטוח, מעודו, לא מטה ידו, ולא נפגע כבודו, כי הבורא בחדו, מגן בעדו, ולבו (זמנו) עמדו, לירא מבוראו ולעבדו, בכל נפשו ומאודו.

יח. מעשה בעשיר מופלג ולו בת יחידה כלילת המעלות, משהגיעה הבת לפרקה שלח האב שליח לאחד מגדולי ראשי הישיבות, וביקש מאתו שימציא לו חתן תלמיד חכם וירא שמים ובעל מידות טובות, וידע של'חתן' זה לא יחסר מאומה, כי כל הוצאות החתונה עליו, וגם 'קעסט' (שיהיה סמוך על שולחן חמיו) כל ימי חייו... ובעזהשי"ת לעולם לא יצטרך החתן לדאוג דאגת פרנסה וכיו"ב. כעבור כמה ימים שלח ראש הישיבה לאמר לעשיר שמצא עבורו בחור מופלג בתורה ויראת שמים טהורה, 'ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל...' מיד יצא העשיר לדרך בהתרגשות להעמיד את הבחור בכור המבחן בסוגיות חמורות שבש"ס, וגם לבדוק את הליכות חייו כיצד הם, ואכן, הבחור הראה בקיאות נפלאה ועצומה בכל מקצועות התורה בפשט ובפלפול, ואף היה נראה כחכם בר דעת ובעל

באר הפרשה - בהעלותך

ז

דהרי אומר בכל יום 'שעשה לי כל צרכי' והרי יש ימים דהוי ח"ו רעה על האדם ואיך יברך שעשה לי כל צרכי, ובע"כ אומר דגם הרעה הוה טובה, ומודה גם על הרעה. והנה, מה דהרעה הוי טובה היינו כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה.) דהיסורין מביאין לחיי העוה"ב... והנה, אדם הצדיק נקרא 'הולך' דהולך ממדריגה למדריגה, ולכך נתקן בברכת מנעלים, כמו דהמנעלים הוי צורך הליכה דאם יושב במקום אחד א"צ מנעלים, רק לילך צריך מנעלים, בן הכי נמו, צריך האדם ליסורין, כי עי"ב יהיה הולך להתדבק בו יתברך לקיים התורה והמצוות, לכך נותן הודאה על הרעה², ואתי שפיר בעוה"י. עכ"ל.

מפני הבאות באמונתו שכל הבא עליו מאביו רחומו הוא, והכל לטובה ולברכה.

וכן איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף קמג) משמו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע על הפסוק (ישעיה כח טז) המאמין לא יחיש - פירוש, לא ידאג"ט.

ובה כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זי"ע (חכמת שלמה או"ח סימן מו) על דברי ה'מחבר' כשנועל מנעליו יברך שעשה לי כל צרכי וכו'... וז"ל, ועוד י"ל בטעמו של דבר דהנה רמו גדול רמוז בזה, דהנה בברכת שעשה לי צרכי מקיים אדם תמיד מאמר חז"ל (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה,

מידות טובות, העשיר התפעל מאד מרוחב ועוצם ידיעתו בכל חדרי התורה בחריפות עצומה, וגמר אומר לקחתו להיות חתנו.

משישבו לגמור את הזכרון דברים' ולשתות לחיים, וכבר עמדו כמעט ב'שבירת הצלחת' שאל הבחור את העשיר וביקש לדעת מהו סכום המעות שבדעתו לתת עבור הנדוניא... תיכף ומיד ניגש העשיר לראש הישיבה והודיע לו שהשידוך בטל ומבוטל, כי בשום אופן איננו מסכים לקחת בחור זה כחתן לבתו. ויתמה ראש הישיבה ושאלו מאי האי, וכי מצא בו שאינו תלמיד חכם וירא שמים או שמא מום אחר ראה עליו, השיב העשיר ואמר 'הנה, גדול כוחו בתורה ויראה ועדין לגדולות, אך שוטה הוא שאין בו דעת'... שהרי כל בני העיר מכירים ברוב עשרי וכבוד ביתי, גם יודעים הם שאין לי אלא 'בת יחידה', אמור מעתה כי כל רכושי עומד לרשות בתי וחתני מהיום ובפרט לאחר 'מאה ועשרים' שהרי הם יהיו יורשים יחידים, א"כ כל שאלתו לדעת את סכום ה'נדן' מראה על טיפשות עצומה... ואינני מסכים לקחת חתן שוטה שאין בו דעת.

לדין ייאמר, בן אדם מה לך כי תדאג כמה ואיך תקבל שפע פרנסתך, והרי 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות' (חגי ב ח) וכל עולם כולו ומחמדי תבל שלו הם, והיינו א. עשרו כביכול ידוע לכל... ב. ולא עוד, אלא שבני ישראל הם בנים חביבים למקום, כמאמר הכתוב (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים' כבנו יחידו של גביר אדיר ועשיר מופלג, אם עדיין דואג האדם ושואל תמיד 'מאין יבא עזרי', מהיכן אפרנס את בני ביתי, הרי הוא דומה לאותו בחור שנחשב כשוטה גמור רק עבור שאלתו את העשיר כמה הוא עתיד לתת לו, והרי אם יקח את בתו יקבל הכל, והכי נמי יזכור האדם כי אב לו בשמים ומובטח לו שלא יחסר לו מאומה, ככתוב (תהלים לד י) 'כי אין מחסור ליראיו'.

יט. כיו"ב כתב ה'חובת הלבבות' (שעה"ב ריש פ"א) 'מהות הבטחון היא מנוחת נפש הבוטח, ושיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו שיעשה הטוב והנכון לו בעניין אשר יבטח עליו'.

הנה כתיב (תהלים לו ג) 'השלך על ה' יהבך', וביאר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (הובא בדבר"י, חלק ידי ישראל פר' ראה ד"ה כי יברכך, ד' שעא), כי 'הולכי הדרכים' הנושאים עליהם משא כבד, אזי כשישליכו מעליהם את משאם ירגישו כי הוקל להם. כיו"ב, הנושא על כתפו 'משא כבד' מעול הפרנסה או משאר דאגות הן וכיו"ב, אומרים לו 'השלך על ה' את משאך' ותרגיש כי הוקל לך.

ואדרבה, בזה יבחן את עצמו אם אמונתו כראוי או לאו, כי אם לאחר שיתחזק בבטחונו ירגיש כי רווח לו ממשאו הכבד, הרי זה אות וסימן כי אכן אמונתו כראוי, ובאמת השליך הכל על אלוקיו, אז בוודאי 'והוא יכלכלך'. אך אם עדיין ירגיש דאגה בלבו וכובד המשא על כתפיו, אות וסימן הוא כי עדיין חסר לו בקנין האמונה.

כ. סיפר הגה"ק מווידיסלוב חתן הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע שבימי ה'מלחמה' נאסר במקומות רבים להעלות אורה בבתיים בלילות (מפחד שמא יכיר האויב היכן הוא מקום יישוב) על כן היו דרי העיר מכסים את חלונות הבית בחתיכת 'בד' שחורה, וכך לא ראו מחוץ לבית ש'הבית מלא אורה'. והנה, כשבאו לקנות את הבד היה המוכר מברר שני

באר הפרשה - בהעלותך

ביאורו של 'רבי אברהם אבן עזרא' שהוא מלשון 'אוון' - שבני ישראל דיברו דברי אוון, אך הרמב"ן דוחה ביאור זה, כי אם לזה הייתה כוונת הקרא, היה לו לומר בפירושו מה היה חטאם כמו שפירש בשאר חטאים. אלא כוונת הקרא לבכיה וטענות, ומתאוננים - מלשון 'מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו' (איכה ג לט), שהוא לשון כואב ומצטער על עצמו. שמאחר שנתרחקו ישראל ממדבר סיני שהיה קרוב למקום ישוב, ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא - במסע הראשון, היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה, איך נחיה במדבר הזה, מה נאכל ומה נשתה, ואיך נסבול העמל והעינוי, מתי נצא ממנו... ונמצא שסיפרה תורה מה היה חטאם, וזה היה רע בעיני ה', שהיה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם.

הוסיף הרמב"ן ה'אמרי אמת' זי"ע לבאר, שחטא זה שורש החטאים כולם, כי כן מציינו בבני ישראל שהתחילו בחטא זה של עצבות מחוסר אמונה ושמחה, ומשם הגיעו לשאר עבירות ותאוות רעות כ'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים וכו'.

את משמרת ה' שמרו - עבודת ה' כפי רצונו ית' בפרשתן (ט יט-כג), 'על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו... ויש אשר יהיה הענן ימים מספר

להפסיק בין פורענות - המקבל ייסורים באהבה ממתיק אותם בפרשתן (י לה), ויהי בנסוע הארון... וינסו משנאיך מפניך, וברש"י 'עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו (היינו נ' הפוכה מב' צדדיו), לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן, כדי להפסיק בין פורענות לפורענות. ולחד מאן דאמר בגמרא (שבת קמז.) הסימניות באות לומר לן ש'יהי בנסוע' הוא ספר בפני עצמו. ומבאר ה'אמרי אמת' כי כל זה יתבאר ביסוד אחד, וכך פירושו - שהרי 'ויהי בנסוע' היה מסעם הראשון של בני ישראל, שכאמור עברו עליהם אז מעט ייסורים וקושי, ואילו היו מקבלים עליהם באהבה היו מתבטלים מהם כל הייסורים, והיינו שפרשה זו נאמרה שלא על הסדר, בשעה שאין הולך לו לאדם כפי הסדר שהוא חייב לעצמו, כגון שלא הרוויח את אשר חשב להרוויח, או שלא נגמר עסק פלוני, ולא נעשה שידוך פלוני, בהגיעו לחנות או לבנק אחרי טלטולי הדרכים סגר הפקיד את שערי החנות והבנק למול פניו... וכו' וכו', והמקבל באהבה את ה'שלא כסדר' גדלה חשיבותו עד מאד - כספר בפני עצמו. ולא עוד אלא שהיא נאמרה 'להפסיק בין פורענות לפורענות'. פירושו, שכשיקבל על עצמו כל זאת בשמחה ובטוב לבב, בזאת גופא הריחו מפסיק ועוצר את הפורעניות.

וזה גופא היה חטאם של ה'מתאוננים' בפרשתן (פרק יא) שעליהם נאמר 'רע באוני ה'...'. כדאיתא ברמב"ן בבארו תיבת 'מתאוננים'. שבתחילה מביא את

דברים לדעת איזה סחורה לתת ל'קונה', ואלו הן. א. חוזק המנורה המאירה בחדר, ב. קרבת האורה לחלון הבית. כי ככל שיתרבה האור יש לכסות את החלון בבד עבה ושחור יותר. וכן, לפי ריבוי קרבת המנורה לחלון כן יתרבה עביות ושחרות הבד המכסהו. ומזה למדנו כלל גדול לדידן, כשנראה לנו שהקב"ה כביכול כיסה והסתיר מאתנו את האורה בבד שחור ועבה (הסתר פנים)... עלינו לעיין בשני דברים אלו, אז נבין שככל שהבד יותר עבה ושחור, טמון תחתיו אור גדול יותר - אור המאיר ובא מאחורי המחיצה המבדלת, ואור הישועה הלזה קרוב מאד, ובקרוב ממש יפציע השחר והשמש תזרח בארץ.

כי באמת, כל ענין ההסתרה אינו אלא 'דמיון' הנראה לאדם כאילו הקב"ה התרחק ממנו, ובאמת אין למחשבות הללו כל שחר ואמת. כי הקב"ה מלוא כל הארץ כבודו - ואהבתו לא תסור ממנו לעולמים, ואין ה'ריחוק' אלא מצד דמיונו שנראה לו כך. וכך רמזו בעלי הרמז לבאר מה שציוונו הבורא יתב"ש למול את הבן כשהוא בן שמונת ימים - והרי משמעותה של 'כריתת הברית' היא בין שנים האוהבים זה את זה שלרוב אהבתם הם כורתים ברית לחזק אהבתם לעולמי עולמים. אבל קטן זה שאין בו דעת כלל וכלל, ואינו מכיר אפילו את סובביו גם לא את אמו יולדתו, מה 'כריתת ברית' יש כאן - על מה ולמה הוא כורת ברית. אלא ביאור הדברים, כי להורות את האמור לעיל באה תורה, דלכן יש לכרות ברית עם הקטן בן שמונת ימים שאין בו כל דעת ידיעה והבנה, ואומרים לו, הנה אף כאשר תגדל ותהיה לפעמים במצב כעין זה, שתהיה מוקף בבלבולים, ולא תדע מה נעשה עמך מימין ומשמאל כקטן בן שמונת ימים, גם אז הנך קשור בברית אהבת עולם עם הבורא יתב"ש, כי הקב"ה נמצא עמך 'בקרוב' אליך, בכל עת ובכל שעה, בכל מצב ובכל קושי ובוודאי שם נמצא השי"ת.

כזה (שהוצרכו להאריך שהותם בו) הייתה טומאתו נוראה, והיה קשה להם ביותר להתגבר שם על יצרם, ע"כ היו רוצים לברוח משם, עכ"ז - 'ושמרו בני ישראל משמרת ה' ולא יסעו'. וכן 'ויש אשר יהיה הענן (רק) מערב עד בוקר' - משום שלא היה שם מקום מזוהם כ"כ, והיו רוצים להתעכב שם, עכ"ז - ונעלה הענן בבוקר ונסעו. ומדבר הכתוב בשבחן של ישראל שהעמיסו על עצמן כל הטורח והעמל הזה, כדי לכופף את יצרם ולכובשו בכל האפשר. והגם שהיה קשה להם מאד עכ"ז את משמרת ה' שמרו. וזה לימוד גדול לאדם, לקבל עליו דין שמים, במה שנסכב עליו סיבות שונות כמה פעמים אשר עי"ז נופל ממדרגתו בהכרח, ויש לו נסיונות גדולים מכפיית היצר, כי כל זה הוא מהעבודה המוטלת על האדם - פעמים באופן זה ופעמים באופן זה. פעמים בצער ופעמים ברווח²¹. ועל זה נאמר בקהלת (ז יד) 'ביום טובה היה בטוב'. ור"ל לשמור את אותה העת כבבת עיניך, וביום רעה ראה - להתחזק עצמו בכל האפשרי²².

מבקשי ה' - במעלת ההשתוקקות

בפרשתן (ח ב), 'בהעלותך את הנרות וברש"י, 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות'. ביאר הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (פניני תורה ועוד), שכך אמר לו הקב"ה חייך, מאחר שכה בלטה נפשך לקחת חלק ב'חנוכת המזבח' עד שחיי נפשך תלויים בזה [ובלשונו, אז ס'גייט דיר אין לעבען]²³,

על המשכן, על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יזמם ולילה ונעלה הענן ונסעו. או ימים או חדש או ימים... על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה'. נפלאים המה דברי ה' לשם שבו ואחלמה' (ספר הדעה ח"ב, דרוש ד' ענף ב סימן ה, ד"ה וכן שמעתי) שמעתי להקשות בשם מוה"ר רבי יצחק בנו של מוה"ר רבי חיים ז"ל מוולאזין שלכאורה נראה כמו שיש כאן אריכות דברים ללא צורך, כי לא ידענו מה רצתה התורה להשמיענו בזה.

ומבאר רבי יצחק, כי המדבר הוא מקום משכן היצר והטומאה (עיי"ש באריכות גדולה) וכל ממרת הליכת בני ישראל שם הייתה כדי שיטהרו את העולם, ובהתגברותם על היצר יבטלו את הטומאה והשטן זה היצר הרע. והנה, לא כל המקומות שווין כי יש מקומות במדבר טמאים יותר, ויש טמאים פחות. ולפי גודל הטומאה כן האריך להם הקב"ה שהותם באותו מקום - כי כאותו שיעור טומאה כן ארך להם יותר הטהרה, תיקון ושבירת היצר של אותו מקום...

ממשיך ה' לשם, 'וז"ל, כאשר באו בני' למקומות הללו היה קשה להם מאד, והיו מרגישים תיכף חושך וצלמוות וכל מיני צער ומצוקה מצרת היצר, והיו נופלים ממדרגתם הרבה. ובוודאי שהיו רוצים לברוח משם כברוח מהאש. לאיך, כאשר נתעכבו שם ושיהרו את המקום היו רוצים להשאר שם. לזה אמר הכתוב 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו' שלא הסתבלו על עצמם מאומה - אלא שהיו עושים רצון ה' הן בהנייתם והן בנסיעתם. וזהו אומרו 'ובהאריך הענן' כלומר שמקום

כא. כה ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע את דברי הכתוב בפרשת נשא (ד כו) 'ואת כל אשר יעשה להם ועבדו' - כל אשר יעשה לאדם מן השמים ממעל - באיזה מקום ומצב שהקב"ה מעמיד בו את האדם, ידע ששם ועבדו - שם בידו לעבוד את ה' בשלימות הגמור...

כב. וכבר אמר אחד הצדיקים, לבאר מה הייתה טענתם של בני ישראל בפרשתן, בענין ה'מתאווננים' - 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו' (יא ה-ו), ולכאורה אין כל שחר לטענתם, שהרי כל טעם שחשב עליו האוכל מה'מן' היה נרגש טעם זה בפיו, ומדוע לא חשבו להרגיש במן טעם דגה או קישואים ואבטיחים... (ובאמת, המן לא השתנה לטעמים אלו, כמבואר בגמ' יומא עה, וברש"י על אתר בפ' בהעלותך, ולא באנו אלא כ'דרוש') ומכאן ראייה, שקל יותר להתלונן ולבכות מאשר להפעיל את הראש אפילו במחשבה קטנה כטעם דגה וכו'.

כג. כה אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע לבאר את הפסוק (דברים ל ו) 'ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת זרעך... למען חייך', ולכאורה צ"ב, שהרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, כיצד ימול הקב"ה את לבבם, והרי זה

באר הפרשה - בהעלותך

וממילא יוכל עמוד אף בנסיונות ומצבים קשים מנשוא, על כן יבעיר כל איש בקרבו רצון ותשוקה לתורה ועבודה, לקדושה וטהרה, או ישכיל ויצליח לבוא לידי תכלית טוב.

אנא א-ל נא - כוחה של תפילה בתחנונים

בפרשתן (יא א), 'ויהי העם כמתאוונים רע באזני ה' וישמע ה', ומבאר ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה ויהי), וז"ל. 'יש בחינת עיני ה' והיא השגחתו ית' על כל הברואים - לתת לאיש מראשית השנה מה שיהיה באחריתו. אמנם בחינת אזני ה' היינו ששומע תפילתנו',

כיסופים וגעגועים אלו גדולה משלהם, היינו יותר ממעשיהם וקרבתיהם, כי העיקר הוא ההשתוקקות והרצון לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש".

וכן כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ה על נ"ך, תהלים קה ג) כי אין הקב"ה בודק את האדם אלא לפי התשוקה והרצון, כמו שכתוב (תהלים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה', ולא 'עושי רצון ה'', כי העיקר להיות מ'מבקשי ה'".

וכבר אמרו חכמי הנפשות, כי ברצות האיש איזה דבר גם הדבר הקשה יראה בעיניו כקל,

תלוי ביד אדם, אלא ביאורו, למען חייו, אם מרגיש האדם שכל חייו תלויין בזה, או אז נחשבת לו 'ראת שמים' כחלק מענין החיים, והרי הקב"ה נותן לבני אדם שנות חיים. דבריו אלו הובאו ב'ערוגת הבושם' (פר' נצבים), והסיף לבאר עפ"ז את מאמרינו בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו... ואהבתך אל תסיר', מה נתינת יש טעם בזה, ולפי האמור יובן היטב, שבא לומר, רבש"ע, כיצד הננו מבקשים על 'אהבתך' הרי כביכול אינו 'בידי שמים', אבל מכיוון ש'כי הם חיינו', הרי על עצם ה'החיים' בוודאי אפשר לנו לבקש.

כד. פשיטא ואי"צ לומר, שלא די לאדם להשתוקק מבלי עשות מאומה, ואי אפשר שיאמר האדם 'שלום עלי נפשי' שהרי רוצה אני והרי ה'רצון' הוא העיקר. כי אם אינו מנסה לעשות בפועל - להזיז עצמו לכה"פ... הרי"ז מורה באצבע שאף שאיפותיו והשתוקקותו אינם אמיתיים ואינם שווים מאומה, ויתבונן בעצמו, כשתאווה נפשו אכול או שתו או שאר צרכיו הגשמיים, וכי יסתפק ב'רצון', או 'שיהפוך את כל העולם' עד שיגיע למבוקשו 'בשלימות'... וכבר אמר הרה"ק הזקן מטאהש זי"ע, כי כן הוא דרך העולם, חייל הנלחם עבור מלכו וצבאו - אם נפצע במלחמה, תבוא 'קופת המדינה' תרפאהו, תחלימהו, אף יפרנסו אותו וישיאו כל צאצאיו על חשבון המדינה לעולם ועד... וכל זה אינו אלא כשחייל זה היה נלחם בכל כוחו למען כבוד שם מלכו... לעומתו, אם עמד החייל במלחמה כאותו 'גולם' ולא פעל אף פעולה קטנה מצידו, ולבסוף נפצע הרי זה האיש נענש בעונש גדול, ואין צריך לומר שלא תשתתף המדינה ברפואתו ושאר הוצאותיו...

אף לדידן ייאמר, העומד בקשרי המלחמה כנגד יצרו, אף אם נפל ל"ע - נפצע ונחבל בראשו ובגופו - איבד כל מידה טובה, הרי הקב"ה ישלם לו כל מחסורו ברוח ובגשם, אבל כל זה בתנאי שאכן עמד הלה בקשרי המלחמה, אבל אם מעיקרא עמד לנוכח הנסיונות ולא פעל מאומה לזה האיש אין מחויבים מאומה בשמים...

כה. ה'חפץ חיים' הסמיך לזה סיפור מעשה, פעם נפל בדעתו של איש פשוט ביותר שלו נאה ויאה להשתדך עם רבה של העיר, החל הלה לשלוח 'שדכנים' אל הרב שיציעו את ה'שידוך' המהולל. מובן שהעלה חרס בידו שהרב לא הסכים לכך בשום אופן... אבל 'שיגעון' זה לא יצא מראשו של האיש... עד שבעזהשי"ת אירס הרב את בנו, אז נרגעה במעט רוחו של היהודי ואירס את בתו עם רעהו בדומה לו, בהגיע עת דודים - יום החתונה בבית הרב שליט"א, והנה עוברים אלפי בני העיר להתברך מפי הרב בברכת 'מזל טוב', ולעיניהם עומד אף האיש הלז זה ברוב הדרו בשולחן ה'מזרח' ומקבל 'מזל טוב' מהקהל, שאלוהו ידידיו מה לך ולשמחת הרב - לקבל מכולם ברכת מזל טוב, ענה 'אני הרי כמעט' נהייתי מחותן בחתונה זאת, כל הקהל 'מלאו שחוק פיהם'... אמנם, זה רק בעיני גשמיות, אבל בעבודת ה' גם מי שרצה הרי הוא 'מחותן' כמי שהצליח לא פחות ולא יותר.

כו. כתב ה'חיד"א' זי"ע (נחל קדומים בפרשתן) על הא דמצינו (בסוף פרשתן) שמשנה רבינו התפלל על מרים בבקשו (יב ג) 'קל נא רפא נא לה' - שמעתי משם הקדמונים דמשה רבינו ע"ה מסרו לו זה הסוד בשמים, דכשיתפלל ויאמר ב' פעמים נא בתפילתו תקובל תפילתו. ומשום הכי אמר 'קל נא רפא נא לה' ויעתר לו ה'. (יש לרמז בזה, כי נא הוא לשון תחנונים, ו'סוד' קבלת התפילה היא שיפציר האדם בבקשת רחמים ותחנונים, וכאשר יתחנן וישוב להתחנן הריהו מובטח שיתקבלו תפילותיו ברחמים וברצון).

ומשנה הגזירה עתים לטובה¹²... כי הקב"ה משנה הנגזר עפ"י תפילותיהם של צדיקים בכל עת ורגע. והוה שהיו

מעשה שהיה בימי ה'חתם סופר' זי"ע, באחד הערים נתבקש ה'מרא דאתרא' לישיבה של מעלה, חיפשו אנשי העיר רב חדש שימלא מקומו, על הפרק היו להם כמה הצעות, אחד מהם היה תלמיד מופלג של ה'חתם סופר', ועוד תלמיד חכם אחר. לשם כך נסע החתם סופר עם תלמידו אל אותה העיר - להשתדל ולהמליץ על תלמידו כי ראוי הוא לכהן פאר כרב ומרא דאתרא בעיר ואם בישראל כעירם. אך כל השתדלויותיו של החתם סופר לא הצליחו, והרב השני נבחר לכהן פאר על פני תלמידו. באותה שעה נענה החתם סופר ואמר לתלמידו, מה אעשה וכל השתדלויותי אין בכוחם לעמוד נגד דמעותיו של התלמיד חכם השני, שהיה הלה שופך דמעות כמים בתפילתו שיזכה להיבחר כרב... (י"ג, שהחת"ס נענה שאין בכוחו לעמוד נגד 'אמירת תהלים' שהרבה אותו רב לומר).

אלא שצריך שישמוך רק על הקב"ה שרק בידו להושיעו. דהנה איתא ברמב"ם (מתנות עניים פ"ז ה"ג), לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו... אפילו היה דרכו של זה העני לרכוב על הסוס ועבד רץ לפניו והעני וירד מנכסיו קונין לו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו, ומצווה אתה להשלים חסרונו ואין אתה מצווה לעשרו. ובהלכה ז' כתב, ועני המחזר על הפתחים אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נותנין לו מתנה מועטת, ואסור להחזיר את העני ששאל ריקם ואפילו אתה נותן לו גרוגרת אחת שנאמר אל ישוב דך נכלם.

מכאן למד הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל יסוד נפלא בהלכות תפילה (שערים בתפילה, עמוד צו), שהרי בתפילה הננו באים לפני הקב"ה 'לבקש רחמים כעני בפתח' (ל' הפייט בתפילת ימים נוראים), כיצד נזכה שהקב"ה ישמע שוועתנו וימלא כל מחסרונו אם נשכיל לבקש ממנו כאותו העני המוזכר ברמב"ם, וכלומר, שאם האדם עושה השתדלויות שונות, ונוקש על דלתות כל העסקנים, בעלי שררה ובעלי יכולת, וכ'השתדלות' נוספת הוא בא גם אל המלך לבקש ממנו, כמי שבא לעוד 'אדרעס' (כתובת נוספת) לבקש סיוע ועזר, כי אז נקבל ח"ו רק 'מתנה מועטת'. אמנם אם נבוא כמי שאינו מתדפק אלא על דלת אחת - אשר שם מושב העשיר הגדול אשר בידו להושיעו ולהוציאו ברגע אחד מאפילה לאור גדול, ורק ביכולתו להושיע אז נקבל מתנה מרובה, כך בתפילה המתפלל מתוך הרגשה שאין לנו לך גואל ומושיע אלא אתה, אם כן מחויבים לתת לו מתנה מרובה, בשפע רב עד בלי די. ועוד, אם נבקש בהכרה שאנו חסרים לאותו הדבר, ובלא דבר זה חיינו אינם חיים, אזי כביכול 'על פי תורה' יקיים בנו הקב"ה כלשון הרמב"ם ומצווה להשלים חסרונו (שהרי אינו מצווה לעשרו - להוסיף לו על מחסורו, ורק עד כמה שהוא 'חסר' לאותו דבר כך יקבלנו), כשהקב"ה ימלא כל מחסורנו.

וכתב שם עוד וז"ל, **ודבר זה בענין תפילה נוקב ויורד הוא עד התהום**, כשיש איזו צרה כגון שצריך סכום כסף בדחיפות גדולה ורץ מזה ולזה, וגם מתפלל ומבקש, וגם הולך לקבל ברכות מצדיקים, או כשיש חולה בתוך ביתו ועושה כל ההשתדלויות, הולך לרופא ונוטל רפואות... וגם מרבה בתפילה כחלק מ'חובת השתדלותו', הרי זה באמת כעני המחזר על הפתחים - שהעני מחפש עזרה מכמה וכמה מקורות שונים, ובתוכם גם לבעה"ב הזוהר נשואות עיניו, ואז ההלכה היא שאינו חייב לתת לו אלא דבר מועט. כן הוא בתפילה, שכאשר עוסק הוא בכל דרכי ההשתדלות ובכללם גם ניגש לתפילה ונושא עיניו לשמים, הרי אז ההלכה נותנים לו מתנה מועטת, שגם הקב"ה יתן לו קצת סייעתא דשמיא, וכמש"כ הרמב"ם 'ואסור להחזיר את העני ששאל ריקם, ואפילו אתה נותן לו גרוגרת אחת שנאמר אל ישוב דך נכלם', אבל יותר מדבר מועט אינו חייב לתת שיש לו ממי לקחת ומסתדר לבד.

ודבר זה ידוע ומורגש לכל אחד - אם ישים לב לזה, כשבא עני שהוא נצרך גדול ומבקש נדבה גדולה והנדיב פוטרו בדבר מועט, הבה נתבונן מעט, מה הם מחשבותיו של אותו בעל הבית ברגע זה כשמלוהו עד הדלת, בוודאי הוא חושב, זה האיש יסתדר כבר בלעדי - הוא לא ימות מרעב. וכן אם תשאל את הקמצן הגדול ביותר כשסוגר הדלת בפני העני - מה הוא חושב כאשר מחזירו ריקם, וודאי אין מחשבתו - לא איכפת לי שימות ברעב, אלא הוא חושב מדוע הוא בא דווקא אלי, שילך לאחרים, אבל אם היה ברור לו שאין לעני זה למי לפנות רק רוצח ואכזר גמור היה משיב פניו ריקם, וכן הוא אצל הקב"ה כשבא ונופל לפניו יתברך בטענה ברורה שירחם עליו - כי אין לו אחר לפנות אליו ואם לא ירחם הקב"ה עליו הרי ישאר במחסורו לעולם, מיד ירחם עליו הקב"ה, וימלא מחסורו.

כז. איתא מהרה"ק רבי פינחס מקאריץ (אמרי פינחס השלם פר' בא), שהכל תלוי ב'אור הגנוז', ואיתא בזוהר הקדוש (ויקרא פח): שבכל יום יש רגע אחד שאז מתגלה אור הגנוז, ובאותו הזמן מתקבלים כל התפילות, ולכך איתא במדרש (עיי' דב"ר ב יב) 'קוה אל ה'" - אפילו מאה פעמים, כלומר, כשאדם מתפלל על איזה דבר הרבה פעמים ואינו נענה

באר הפרשה - בהעלותך

כל פה יהיה מי שיהיה, והוא מתאוה לתפילתם של כל ישראל. וביד כל אחד לפעול בתפילתו גדולות ונצורות.

הטוב והמיטיב - להיות מיטיב לישראל ולהביט עליהם בעין טובה

בפרשתן (י לב), 'והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך', ומבאר ה'חתם סופר' ז"ע (ד"ה לכה אתנו) כי אחד מהמזובות שהקב"ה מתחסד עם עושי רצונו שיוכחו להטיב לאחריו. והוא הטוב אשר ייטיב ה' עמנו שנזכר לזכרנו לך י"ח.

וגדלה מתן שכרה, כביאורו של הר"ק ה'דגל מחנה אפרים' ז"ע (בפרשת בשלח) על הפסוק בפרשתן (יא ז) והמן בזרע גד הוא, ועינו בעין הברכה עפ"י דברי חז"ל (שבת קנא:): 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', וזהו 'והמן' היינו הפרנסה והשפע הבאה לו מן השמים הוא 'כזרע גד' ר"ת גומל דלים, היינו כפי מה שהוא גומל דלים ומרחם על הבריות כך מרחמים עליו מן השמים כ"ט.

מסתפקים בו ישראל בעת ההיא, לאמר, נהי כי עינו עלינו לטובה - לגזור עלינו לטוב ומוטב. מכל מקום שוב אינו משניח בתפילת כל פה להפוך המידה ממה שהיה ולמלאות משאלות תאוותינו (היינו שבני ישראל האמינו בכחית 'עני ה' שהקב"ה צופה מביט ומשגיח הכל. אך לא האמינו דיים באוני ה', שבידם לשנות ולהפך כל סדרי בראשית בהבל פיהם זו התפילה). וזהו ויהי העם כמתאוונים רע באוני ה' דיקא, שרצו להכחיש בחינה הנקראת אזני ה', וישמע ה' - פירוש, הראה להם שהוא שומע לקול תרעומת שלהם, ומזה ישאו ק"ו בנפשם - אם את קול תרעומת שלנו שמע ה', ב"ש שישמע לקול שוועתנו ויאזין תפילתנו, למלא כל משאלותנו'.

מדבריו אלו למדים אנו כוחה של תפילה, שלא יאמר אדם אף כי שומע הקב"ה את תפילת עבדיו הנאמנים, מ"מ לא כן ייאמר על תפילתי כי אינני ראוי לכך... אף זה יש לו לישא ק"ו, כי אם הוכיח הקב"ה למתאוונים כי שמע לקול תלונותם, אף שבוודאי הם היו במדרגה פחותה עד מאד... ומכאן, שהקב"ה חפץ בתפילת

יתפלל עוד ולא יתייאש, וביאור הדבר, כיון שהכל תלוי באור הגנוז וכבר אמרנו שבכל יום הוא מתגלה בעולם, ואפשר שיזדמן לו לאדם אותו עת שיתגלה האור ומיד נעשה בקשתו, כי דבר הגנוז אין יכולים לידע אימתי מתגלה, ומוסיף שם מכל מקום משמע קצת שבבוקר קודם נץ החמה מתגלה ואז עת רצון לשאול כל אחד צרכיו (נ"ל בשם הבעש"ט ז"ל).

עוד איתא באמרי פינחס (בפרשתן) שבפרשת בהעלותך מאיר ומתעורר ענין אור הגנוז, אמור מעתה כי 'עת רצון' נפלא הוא בכל השבוע לקבלת התפילות. ושמעתי מאחד מצדיקי וגאוני הדור שליט"א, כי בכל השנה בידינו 'לגלות' את האור הגנוז ובאותה שעה לפעול למלא כל משאלותינו לטובה, שהרי כתב הגר"א באגרתו בשם המדרש וז"ל. וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער, ומכאן 'מקור' נפלא שהמעביר על מידותיו ושותק למחרפו יתקבלו תפילותיו שבאותה שעה.

עוד כתב באמרי פינחס (פרשת בא) וז"ל, לפי שהאור הנ"ל הוא גנוז בכל הצרות והחשכות הגדולות, דוקא שם גנוז האור... וכיון שהאור הוא גנוז בכל הצרות, כשאדם מאמין בזה שבכאן יש השי"ת אזי נפטר מהצרה. כח. כשחיבר הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל מבריסק את ספרו הנודע 'אמרי משה' שלח לו הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל 'הסטייפלער' שהיה אז בימי בחרותו שברצונו לרכוש את ספרו הנכבד, אך מה יעשה ואין לו מעות על כן מבקש ממנו שיאיל לשלוח אליו 'ספר' באם נשאר בידו אחד מספריו שאפשר לו להעניקו בחינם, ואכן נעתר לבקשתו. באותה שעה היה נראה לו לבעל המחבר שהוא גומל טובה עם בחור יקר זה, ולא ידע כי באותה שעה הכין לעצמו פליטה גדולה, כי בימי המלחמה הנוראה נשרפו ואבדו כל ספרי 'אמרי משה' שהעולם, לא נשאר מהם שריד ופליט אלא אותו הספר שהעניק ב'חינם' לסטייפלער, והעלהו עמו לארץ הקודש כשעלה ארצה לפני המלחמה.... וממנו העתיקו והדפיסוהו מחדש, ובלא זה לא היה 'אמרי משה' בידי אחד מישראל, ללמדנו שאין אדם מפסיד מעשיית טובה לרעהו אלא לעצמו הוא עושה.

כ"ט. ומוסיף ה'בית אברהם' עוד 'סגולה' לקבל שפע הפרנסה - כשעינו בעין הברכה, בשמירתו על העיניים... וזהו אומרו 'והמן כזרע גד הוא - ועינו בעין הברכה', שהפרנסה היא לפי שמירת טהרת העיניים, וככל מה שממלא תאוותו ועיניו בראיות אסורות ומילוי תאוותיו כן מנכים לו מפרנסתו והנאותיו ורווחיו של היתר, ומידה טובה מרובה בשמירת עיניים תרבה פרנסתו.

באר הפרשה - בהעלותך

יג

כל המידות כאמרם ז"ל עין טובה כו'. ומפני זה הודיע השי"ת חיבתו, שחביבין הם בחמשה חומשי תורה, ומידת טובת עין הרי היא כפרה גמורה לאדם. והיא הייתה כפרתן של ישראל, כי באמצעות הלויים הוציאו ישראל מדת עין טובה לפועל.

הוא זהיר - משנה זהירות בנין אדם לחברו ובפרט בענין הדיבור

בפרשתן (י ד), 'ואם באחת יתקעו, ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל'. ולכאורה קשה, וכי לקרוא לי"ב אנשים מתוך בני ישראל (שהרי לא עלה מספר הנשיאים יותר מי"ב) הוצרכו ל'חצוצרות', מדוע לא נשלח 'שליח' שיקראם לאסיפה. ומבאר הרלב"ג, כי אם היו שולחים שליחים היה מקום לבעל דבר לחרחר ריב בין

ובכלל ה'הטבה' - שתהא עינו טובה בשל חברו, ישמח בשמחתו, בהצלחתו וגדולתו. וכן מצינו בפרשתן (ח יח-יט) 'ואקח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל... לעבוד את עבודת בני ישראל באוהל מועד ולכפר על בני ישראל', וברש"י, 'חמשה פעמים נאמר 'בני ישראל' במקרא זה, להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחר, כמניין חמשה חומשי תורה'. כתב הרה"ק הי"ש משמואל זי"ע (תר"ע ר"ה ולכפר) דלא נתבאר במה נתכפרו בני ישראל, כי לא מצינו שהביאו קרבן וכדו' לשם כפרה. אלא הענין, כי בני"י הראו כאן מדת עין טובה, בראותם שהשי"ת מעלה את עדת הלויים מתוך הכלל, ומקדשם יתר משאר אחיהם, ואפילו הכי לא קנאו בהם, אלא אדרבה, נהגו בהם טובת עין, ושמחו על קדושתם וגדלותם של אלו, ובמידת טובת עין נכללו

ומצינו נפלאות בגדולת המקדש עצמו, בביאורו של הרה"ק הי"ש זי"ע (הובא בליקוטי יהודה פרשת אמור) כי גדלה קדושתו של המקבל על עצמו קבלת הנזירות, יותר מהכהנים משרתי השם, כי הם מותרים וצריכים להיטמא (לקרוביהם המתים) כדכתיב (ויקרא כא א-ב) אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו, לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו וגו'. ואילו הנזיר אסור להיטמא אפילו לשבעת הקרובים, ובמה נתקדש נזיר יותר מכהן הקדוש בקדושת הגוף. אלא מתאמרא בשם הי"ש זי"ע כי קדושת הכהן באה לו מיחוס משפחתו, על כן עליו להיטמא להם במותם, אבל הנזיר שהתקדש קודש קדשים לה' - לא מייחוסו ולא מבית אבותיו, אלא ביגיעת עצמו, לכך קדושתו למעלה מקדושת כהן ואסור לו להיטמא אף לקרוביו. ומכאן, נלמד חשיבותו של המתנזר מן העולם הזה ומתקדש בקדושת הגוף (וכן נמי קדושתו של כהן גדול, לא באה לו מייחוס משפחתו אלא ביגיעתו וקדושת עצמו, על כן גם הוא נאסר להיטמא לשבעה קרובים).

אגב אורחא, עצה טובה לעורר ליבו לאהבת ה' ויראתו על ידי שיזמר לעצמו ניגון וזמר להלהיט רוחו בקרבו, וכלשון קדשו של 'החינוך' בפרשתן (מצוה שפ"ד) שהאדם מהיותו בעל חומר צריך התעוררות גדול אל הדברים, כי הטבע (של האדם) שמבלי מעיר יעמוד כישן, ואין דבר יעוררהו כמו קולות הניגון.

ל. מעלה יתירה מצינו בה ב'עין טובה' כי בכוחה לשדד מערכות, ואף לשנות תכונות הזולת, וכה כתב ב'תולדות הישמח ישראל', כאשר גיסו של רבינו השיא את בנו נסע רבינו להשתתף בחתונה, ונשאר שם כל שבעת ימי המשתה. ביום האחרון של שבעת ימי המשתה אמרה לפתע אם החתן (אחותו של הישמח ישראל) שהכלה איננה מוצאת חן בעיניה, ואי אפשר לה אפילו להסתכל עליה, ע"כ היא דורשת בתוקף שהחתן יעזוב את בית חותנו, ויסע הביתה בחזרה. הדבר נודע לרבינו ונפשו עגמה עליו מאוד, בעת עריכת סעודת שבע ברכות האחרונה אמר רבנו תורה על הכתוב (בראשית טז ו) 'עשי לה הטוב בעיניך', ותרגם אונקלוס כדתקין בעיניכי, דהנה (לעיל שם ד) כתיב 'ותקל גבירתה בעיניה', וברש"י, אמרה שרה זו מראה את עצמה כאילו היא צדקת... מדתו של אברהם אבינו ע"ה הייתה עין טובה, ומדת עין טובה הוא להיפך מ'עין רעה'. כי כמו שעין רעה גורמת לדבר טוב שיהפך לרע כמו כן עין טובה מהפכת כל הדברים הרעים לטובה, וכאשר אמרה שרה לאברהם שהגר מזלזלת בכבודה, אמר לה אברהם אבינו ע"ה, עשי לה הטוב - היינו עשי ותקני אותה, ובמה - בעיניך בעיניך הטובות - להביט במעלותיה, שתהפכי כל העניינים הרעים שבתוכה לטובה (ואכן, הדברים נשאו פרי ונמנע בס"ד כל ענין הי"ש שם).

ומכאן, ילמד כל איש בדידיה, אף אם סבור אתה שפלוגי מושחת... פלוני טבעיו רעים וכיו"ב רבות, אנא, הבט והתבונן בו ב'עין טובה' וסוף דבר שיותקנו דרכיו, ויעזוב כל קלקוליו... ואף להורים ומחנכים ייאמר, בידכם הדבר - להפוך את ליבם ומוחם של התלמידים והבנים לטובה ולברכה - ע"י שתביטו בהם בעין טובה האומרת שוב ושוב, פלוני טוב הוא, פלוני חשיבותו גדלה עד מאד... כי בזה ייהפך לבכם וטבעם לטוב.

באר הפרשה - גהעלזתך

זביותר יש להזהר במשנה זהירות בשמירת הלשון - שלא לדבר סרה איש ברעהו ואדרבה לדבר טוב איש על רעהו. דכתיב בפרשתן (ט כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', וביארו צדיקים על פי - בשמירת פיו הוא גורם שה' יחנו - שה' יחנה וישרה שכינתו על האדם. ועל פי על ידי ה'פה' - ה' יסעו באם אינו שומר את פיו הרי הוא מגרש את השכינה הקדושה ממנו, ותסע השכינה להלאה (אילנא דחיי, פיעטרעקאו תרס"ח) לב.

זכבר כתבו (עי' מגן אברהם ר"פ לך ועיי"ש) שסיבת החולאים המתרגשים ובאים לעולם הוא על ידי הדיבורים שאינם ראויים שהם גורמים ל'עיפוש האוירים' וקלקול טבע העולם, ע"כ צריכים לתקן את הדיבור שלא לדבר דיבורים אסורים, ולקדש הדיבור בדיבורי תורה ותפילה אמיתיים מעומק הלב נוכח פני ה', עכ"ל.

הנשיאים, במענה מדוע לנשיא פלוני קרא משה ראשון - הרי לך שהוא מחשיבו יותר ממני. ומתוך זה תתלבה אש המחלוקת... ותוצאותיה מי ישורנה... על כן אמרה תורה 'ואם באחת יתקעו' ונמצא שכל הנשיאים הוזמנו יחדיו באותו רגע ובאותו כבוד, וייסתם פיהם של בעלי מחלוקת.

ושמא תאמר, וכי נגזר עלי לסבול מחמת 'דמיונותיו' של פלוני, הרי אני מהלך בדרך ישרה, ואם פלוני 'מסובב' בדמיונות שווא ומדוחים יאכל בעצמו את פרי מעלליו. תשובתו בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשתן על הפסוק (יב ג) 'והאיש משה עניו מאד' וברש"י 'שפל וסבלן', וביאר הרי"ם להיות שפל ועניו הוא באמת מעלה גדולה מאד. אך יש מעלה יותר מזה - שיוכל לסבול את שפלות חברו (ליקן' הרי"ם בפרשתן). ודבר שפתיים אך למותר לא.

יש שאמרו לרמז במה שאמרו חז"ל לגבי ה'מצורע' (נגעים ב ג) 'כהן הסומא באחת מעיניו אינו רואה את הנגעים', כי כך אומרים לו לכהן, בבואך להביט בחסרונות רעך, הבט נא גם בעיניך השנית לראות גם במעלותיו... כי אם אינך רואה אלא בעין אחת - כלומר, שאי אפשר לך לראות גם במעלותיו, אל תביט כלל בחסרונותיו. וכך אמרו (שם משנה ב) 'אין רואים נגעים ביום המעונן', ואפשר לבארו, כשפלוני במצב של 'מעונן' (עת צר ומצוק) אל תביט כלל על חסרונותיו... כי אין דנים את האדם במצב כזה... (אולי י"ל עוד, כשאתה (הרואה) במצב 'מעונן' אל תביט על איש בעולם לדון אותו, כי מי יודע באלו דינים תשפוט אותם).

לא. איתא ברש"י לעיל (פ"י נשא ה יב) על הפסוק איש איש כי תשטה אשתו - מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו [פרשת נתינת תרומות ומעשרות לכהן], אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שתצטרך לבוא אצלו להביא לו את הסוטה. וביאר ה'תורה תמימה', שזה המעכב מתנות כהונה הרי הוא בוודאי קמצן וכילי, ומסתמא ימנע גם מאשתו את חפצה ויודעת מחסור היא, ועי"ז תוכל לשטות עליו.

הוסיף על כך הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל מטשיבין (בספרו ברכת שמעון) שאיש זה שמעכב מתנות הכהן עושה זאת מחמת ש'מבקר' את כל הכהנים שבדור, והוא אומר לעצמו כהן זה אינו ראוי לקבל מתנות כהונה, אמתין עד שאמצא כהן ירא ושלם אז אתן לו כל תרומותיי, ובית זה שפוסלים בו אחרים ואפילו לשם שמים (כדי שלא יתן תרומותיו לכהן עם הארץ), הרי בני ביתו ומשפחתו יושפעו לרעה ע"י דיבוריו וגנותו בצדיקים ואין סופו להתקיים. ולא זו דרכה של תורה.

ושמעתי מ'חכם אחד' להוסיף על דברים אלו, שלכן מבקשים בברכת התורה ונהיה אנחנו ו'צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל' מדוע מצא אל נכון להתפלל גם עבור כל ילדי בני ישראל (והרי כל אב מתפלל על בנו...) אלא, כי כדי לזכות לבנים טובים חייבים להעריך ולהסתכל בעין טובה על כל איש מישראל ולהחשיבם כאנשים טובים (ועי"ז בניו יכללו את עצמם בקהל כלל ישראל ויהיו חלק מתקנות הציבור והנהגת המנהיגים ולא יוציאו א"ע תמיד להיות 'אויבער חכמים' שאין בפניהם כל מחסום מעשות כרצונם...). לב. וכבר אמרו בעלי המוסר ב'לשון נופל על לשון', כי הקב"ה ברא בעולמו 'דומם צומח חי מדבר', ובכל אחד מהם כשימות ויכלה הדבר נקרא בשם 'נבל', הצומח ייקרא 'עציץ נובל', הדומם 'נבלי חרס' והחי נבילה, על משקל זה נאמר שניבול פה הוא הוא סופו של ה'מדבר' - האדם. כי אם אינו שומר פיו הרי זה נחשב כ... ל"ע. לג. וכה אמר הגאון בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל (הובא בספר 'רחמי הרב' סוף ערך 'שתיקה') וז"ל. ויאמר נא כל אחד מאתנו, אילו היה כותב כל הדיבורים שדיבר בשנה אחת, בגלוי ובסתר, ביום ובלילה, והיה קורא אותן לפניו בימי התשובה, היה בורח ומתחבא מחמת הבושה, עכ"ל.

כאדם שמתייגע בתורה^{לד}, ומקרא מלא דיבר הכתוב (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. לאידך ייאמר, כי אי אפשר לזכות לשלימות התורה ללא שמחה^{לה}, וכמו שביאר המהר"ל (דרך חיים עמ"ס אבות פ"ו) מה ענין ה'שמחה' להיות אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהן, וז"ל. 'השמחה מדה גדולה, כי כאשר האדם הוא בשמחה - הוא בשלימות, ועי"ז מקבל התורה שהיא שלימות האדם... כלל הדבר, כי אין ראוי לאדם שלימות האלוקי הזה היא התורה כי אם ע"י שמחה שהיא שלימות נפשי, וכאשר האדם נפשו בשמחה אז ראוי לקבל נפשו שלימות התורה', עכ"ל. נמצא שע"י השמחה זוכה האדם לכתרה של תורה, ולקלוט בקרבו את התורה שתהא מובלעת בדמו.

ואולי מטעם זה נפתחים שערי תורה בשבת קודש, וכלשון האגרת השבת' לבעל ה'אבן עזרא' בכל

גם יש בזה סגולה לקבלת התפילות כמו שכתב השל"ה (קיצור של"ה, ערך תפילה) וז"ל. מי שהוא רוצה שתהא תפלתו מרוצה ומקובלת לפני הקב"ה ישמור את הכלי' שהוא הפה שלא יציא ממנו דבר נבלה או שבועה או קללה או לשון הרע וכיוצא בזה, כי התפלה דורון לממ"ה הקב"ה, והפה הוא הכלי המביא את הדורון - שלא יהא מטונף ח"ו... והוי ח"ו ביוזי למלך וביוזי הדורון. ואם ח"ו עשה אדם כן, יתקן הדבר ולא יעשה עוד, וירבה בפה דברים קדושים וטהורים ודברים המותרים ולא יותר.

אין שמחה כתורה - עסק התורה מתוך שמחה ובפרט ביום השבת

עסק התורה והשמחה הם כתרי רעין דלא מתפרשין, ותרווייהו תלוין אהדדי. דהא אין לך שמחה

לד. הנה במשנה ב'אבות' בה מוזכרים כל מ"ח קניני התורה לא נזכר כלל ענין חשק התורה או אהבת התורה, ולכאורה קשה דמן הנראה שזהו תנאי ראשון כדי לקנות התורה, ובכלל יקשה, דקנין הראשון הוא 'בתלמוד', והרי כל הקניינים באים ללמד דעת כיצד יקנה את התלמוד שהוא לומד... דפשיטא שאפילו קנין אחד לא יועיל מבלי שהאדם ישב וילמוד, ומדוע אמר דתורה נקנית על ידי 'תלמוד'... ומבאר הגה"ח מהרי"ד אלטר שליט"א, דהמשנה מורה עצה דרך למי שאין לו כל חשק ואין לו אהבה לתורה, והרי א"א לצוותו 'אהוב את זה' אם כעת איננו אוהבו, אין לו עצה אחת, והיא ה'ראשונה' מבין כולם - שילמד בלי טעם, וכל מי שיושב ולומד אע"פ שאין לו חשק רק עושה כן 'יבש' וכ'חוק' בלי טעם, זהו קנין הראשון החזק ביותר שבהמשך יגיע חשק לתורה, נמצא שלימודו עכשיו אינו רק בהאי שעתה ובהאי מקומן, אלא לימודו עכשיו הוא 'קנין תורה' בכל התורה כולה שיהיה לו חשק וטעם בלימוד התורה"ק.

אחר המלחמה נכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע חסיד מפולין שה'הנהגה' פסקה בחצר החסידות שלו, שאלו הרה"ק, אמור נא ממה שלמדתם לפני המלחמה, נענה החסיד, אצלנו לימדו שאם חסר לאדם חשק בלימודו, יקום מספרו ויסתובב קצת ויתעמק בגדלות הבורא ית' גם יתעמק בגדלות התורה הקדושה והזכות ללמוד בתורה"ק... ובזה יגיענו חשק גדול, א"ל הרה"ק, אצלנו לימדו, אם אין חשק אז לומדים בלי חשק.

עוד איתא ב'קניני התורה' - מיעוט דרך ארץ, ומבאר ב'מדרש שמואל', דלפעמים מי שיש לו דרך ארץ לכל עובר ואורח יתבטל מלימודו כל הזמן ולא יצליח, לכן כדי לזכות לתורה צריך 'מיעוט דרך ארץ', שלא יעזוב את הגמרא בשביל כל 'דרך ארץ' שנקלע לידו, רק יהיה ראשו שקוע לגמרי בהלימוד.

לה. בספה"ק דגל מחנה אפרים (בשלח ד"ה או יאמר ויבואו) הביא מזקנו מרן הבעש"ט הק' זי"ע לפרש במה דאיתא בגמ' (נדרים פא.) על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה, שהכוונה היא על ברכת 'והערב נא', והיינו, שרק התורה הנלמדת מתוך מתיקות ביכולתה להגן שלא יאונה כל רע מפני החטאים ולא תורה הנלמד מתוך איתכפאי. והדברים מתאימים ביותר למה שכתב ה'שפת אמת' בביאור לשון 'והערב' שהוא מלשון 'מעורב' והכוונה שהתורה תתערב בתוך הדם והנפש (על דרך שאמרו (אדר"נ פכ"ד) דברי תורה נבלעים בדמיו), כי התורה הנלמדת מתוך תענוג ומתיקות נהפכת להיות חלק וממשותת בתוך אותו הלומד.

ב'מכתב' כותב הג"ר בנימין מנדלזון זצ"ל גאב"ד קוממיות, 'הרהרתי היום בתפילת מעריב' דבברכה ראשונה של מעריב אומרים הכל בלשון נסתר [בדברו מעריב ערבים.. פותח שערים] אבל בברכה שנייה אומרים הכל בלשון נוכח [עמך, אהבת, תו"מ למדת...], ומדוע, כי גדול כח התורה לקרב את האדם לבוראו ית' באופן גדול עד שיכול לדבר אתו בלשון נוכח.

באר הפרשה - בהעלותך

יום ימצאו שערי תבונה, וביום השבת יפתחו מאה שערים^{לו}, וכבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זצ"ל (הובא בספר 'רבי שמעון ותורתו' עמוד מב) שבשב"ק אפשר להשיג דברי תורה שלא הצליח להבין בימות השבוע, שהרי דרשו חז"ל (ספרי פרשת בהעלותך) 'וביום שמחתכם, אלו השבתות', ולדברי מהר"ל עולים הדברים בכפתור ופרח, דמכיוון שנצטוונו להרבות בשמחה ביום השב"ק ממילא יש בו כדי להשיג את התורה פי כמה וכמה מזמנים אחרים^{לז}.

לו. ידועים דבריו של הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חי שנה שניה פרשת שמות), וז"ל, ובזה מובן הטעם שארז"ל לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה, והיינו כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני ע"י עסק התורה, ולכך נקראו בנאים (שבת קיד.) וכמ"ש חז"ל (ברכות סד.) ע"פ (ישעיה נד יג) 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', וזה הבנין שבונים אותו ע"י עסק התורה הוא נעשה בחלק עוה"ב, ולכן בשבת שהוא מעין עוה"ב כמ"ש חז"ל צריך להרבות בו בעסק התורה כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, ולכן כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול...

ואילו הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל אמר בשם הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע כי דף גמרא בשבת שווה בערכו לחמש מאות דפי גמרא בימות החול, וכן פרק תהילים אחד בשבת שקול כנגד חמש מאות פרקי תהילים בימות השבוע (הובא בספר איש חסיד היה עמ' שג).

לז. אין לך תענוג גדול יותר מלימוד התורה בשבת, ובפרט בצפרא דשבתא קודם התפילה, וכמו שהפליג ה'חזון איש' זצ"ל ואמר, שאם גוי היה יודע ומרגיש הטעם הנפלא שיש לאדם הלומד דף גמרא קודם התפלה בשב"ק היה בא להתגייר לחסות תחת כנפי השכינה, ולדין שאנו מודים להקב"ה בכל יום 'שלא עשני גוי', ומשבחים לה שאנו בני אברהם ויצחק ויעקב, ואין אנו זקוקים לגיור ממדריגת גוי לישראל, על אחת כמה וכמה שעלינו להתגייר בענין זה, ולקבוע זמן ללמוד תורה בשבת קודש בהשכמה, ותהא מתוקה בפינו מדבש ונפת צופים. וידוע מה שאמר הרה"ק בעל ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין (בית אהרן קמד.) 'ללמוד גמרא בחול קודם אור היום הוא בחי' גן עדן התחתון ובשבת קודם אור היום הוא בחי' גן עדן העליון', והוסיף בלשון קדשו, 'איר זאלט לערנין א דף גמרא בעיון בשבת קודם התפלה וואלט דער נשמת איין אנדער פנים גיהאט'.

וכבר כתב רבינו בחיי (שמות כ ח) וז"ל, וכן אמר דוד (תהילים קיט צז) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', היה לו לומר 'בכל יום', אלא שרומז על היום המיוחד הוא השבת שהיה מתענג בו בעסק התורה כל היום. ומן העניין להביא פירושו של הגה"ק החיד"א ב'נחל קדומים' (פרשת יתרו) בדרך רמז לבאר טעם הסמיכות בעשרת הדיברות של מצוות שמירת שבת לכיבוד אב ואם, דהנה איתא בזה"ק (ח"ג קעג:) שראוי לחדש חידושי תורה בשבת קודש, ואז מעטרין את נשמת אביו בעולם הבא [וב'יסוד ושורש העבודה' (שער השמיני, פרק יב) כתב, דאף הנהגה טובה חדשה שהאדם מקבל על עצמו הרי היא בכלל זה], וזה נרמז מסמיכות הדיברות, דבשבת כשמחדש חידושי תורה מקיים מצות כיבוד אב ואם.

נוהג היה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להשכים קום מאוד בשבת בבוקר, והיה אומר אז מזמור קי"ט בתהילים (כידוע שכל ה'תמניא אפי' הם בקשות על תורה) והרבה פסוקים היה מפרש באידיש תוך כדי אמירה, ושופך שיח לבו לפני הקב"ה כבן המדבר אל אביו, רבות היה חוזר על הפסוק 'חסדך ד' מלאה הארץ חוקיך למדני', כשהוא מבאר 'פירוש המילות' - כך אמר דוד לפני הקב"ה, 'חסדך ד' מלאה הארץ' - כל הארץ מלאה שפע ורב טוב מאתך, אבל מה אני מבקש ממך, רק 'חוקיך למדני' - זו כל בקשתי, שתלמדני ותסייעני ללמוד ולהבין את דברי תורתך (פניני רבינו יחזקאל ח"א עמ' ל"ז).

(אגב אורחא קמ"ל חשיבות אמירת התהילים ביומא דשבתא ובפרט פרק קי"ט שהוא תפילה על רוחניות. יש שרמזו כי ראשי התיבות של ח'מדת ימים אותו קראת עולה בגי' קי"ט).

בסוף ימיו נסע הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע לעיר וויען כדי לדרוש שם ברופאים, והתלווה אליו בנו הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע, ושהו שם במשך כמה שבועות, ביום השב"ק הבחין מהר"ד בבחור מבוגר שעוסק בתורה במשך כל יום השבת בהתמדה גדולה ובחשק עצום, ומאד התפעל מעבודתו ומלימודו, ניגש אליו ושאלו מאין הוא ומה מעשיו, נענה הבחור ואמר, שאנשי הצבא הנכריים גייסו אותו לשרת בצבאם, והיה מוכרח לחלל את השב"ק, לכן פנה אל מפקדיו שיתנו לו יום מנוחה בשבת, ותמורת כן יעבוד שעות ארוכות יותר בששת ימי המעשה, וזכה לשאת חן

באר הפרשה - בהעלותך

יז

יהא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא שיתמלא הפסוק דפרשתן (י כט) 'כי ה' דיבר טוב על ישראל' לח, רחמים עלינו, ויזכנו לעלות ולהתעלות בדרכי האמונה הטהורה, בשמחה ובטוב לבב, ויקויים בנו ונזכה כולנו במהרה יחד לאורו.

בעיניהם והרשעים הללו יצאו מגדרם והסכימו להצעתו, מאז קיבל על עצמו לעשות את יום מנוחתו - יום השבת, כולו תורה, כשמוע מהרי"ד את תשובתו נענה ואמר 'מי יודע אם בחור זה אינו מעכב את הגאולה...' שהרי בבוא גואל יוסר עול הגלויות ועול הגויים מעל צווארינו, ואז לא יוכל עוד כביכול להשתעשע עם לימוד התורה במסירות נפש כשל בחור זה.

לח. ידוע שהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע אמר פעם בחזרו מבית הטבילה בערב שבת קודש פרשת בהעלותך לעת כזאת היה עלינו לשורר ולזמר בתופים ומחולות, כי בפרשה זו כתיב (י כט) 'כי ה' דיבר טוב על ישראל'.